

Huiswerkopdracht Goudologie II 'De Goudse kloosters' voorjaar 2014

Huiswerkopdracht, vraag 7:

- **Zijn er, nadat het Clarissenklooster opgeheven was, opgravingen gedaan? Wat hebben die opgeleverd?**
- **Wat is er nu nog terug te vinden in het straatbeeld van Gouda?**
- **Zijn er nog voorwerpen van dit klooster aanwezig in Gouda? Zo ja, welke voorwerpen zijn er nog en waar bevinden zij zich momenteel?**

Door W. Hendrikse
21 febr. 2014

Opgravingen Clarissenklooster

Zijn er sindsdien opgravingen gedaan? Wat hebben die opgeleverd?

Het onderzoek naar de voormalige locatie van het Clarissenklooster begint in maart/april 2003. Dan wordt er een proefsleuf aangelegd. Het doel van deze sleuf is het lokaliseren van de kapel van het Clarissenklooster. De resultaten vallen tegen. In de twintig meter lange en twee meter diepe sleuf worden sporen aangetroffen van een 18-de eeuws straatje (zie foto) en wat 17-de eeuws muurwerk. Resten van de kapel zijn niet aangetroffen. Duidelijk wordt wel dat de kapel op behoorlijke diepte moet liggen. Het onderste niveau in de proefsleuf dateert namelijk van rond 1650. De kapel is ruim 150 jaar ouder en moet daarom dieper liggen. Dieper dus ook dan de aan te leggen parkeerkelder.

In 2005 wordt geofysisch onderzoek uitgevoerd, met een grondradar is het achterterrein in kaart gebracht. Daaruit blijkt opnieuw dat er in de bovengrond geen grote muurresten te verwachten zijn, maar wel dat op een dieper niveau funderingen kunnen liggen.

In april 2008 zijn er opgravingen gedaan op het achterterrein van het vroegere klooster. Op vijftig centimeter onder het maaiveld komen dikke muren naar boven, met zeer typerende steunberen, de fundamente van de kapel. Er zijn geen resten van andere gebouwen van het klooster gevonden. Wel zijn er funderingsresten gevonden van gebouwen die tegen de kapel zijn geplaatst. Deze panden dateren vermoedelijk uit de periode van 1572 tot 1690, toen het kloosterterrein als stadstimmerwerf in gebruik was.

Bij de opgravingen is gebleken dat van de kapel nog vrijwel de hele fundering en delen van het opgaande muurwerk in de grond zitten. De hele kapelfundering is blootgelegd en kan de kapel in volle omvang worden aanschouwd. In het koor van het kapel is intensief begraven. Er zijn begravingen gevonden, onderzocht en geborgen of in situ weer begraven.

In het koorgedeelte van de kapel zijn veertien begravingen aangetroffen. De individuen lagen op verschillende niveaus in houten kisten die met spijkers waren dichtgetimmerd.

In diverse graven - zowel binnen als buiten de kapel - is op de bodemplank een laag met plantaardige resten aangetroffen, lijkend op stro.

Behalve volwassenen - nonnen maar mogelijk ook burgers - zijn er ook kinderen begraven. Of het inderdaad allemaal vrouwen zijn, zoals je zou verwachten bij een nonnenklooster, moet nog steeds worden onderzocht.

Bij drie begravingen zijn vondsten aangetroffen die mogelijk als bijgiften te interpreteren zijn. Ter hoogte van de onderkaak van een individu zijn diverse fragmenten van een (zilver?)folie aangetroffen. In een ander graf bevindt zich een metalen ringetje en in een derde graf een spinklosje.

Ook buiten de kapel werd begraven: ten westen en noorden van de kapel zijn bij het verwijderen van de fundamente plaatselijk ook begravingen waargenomen. Er zijn vijf individuen buiten de kapel aangetroffen. Dat wijst op de aanwezigheid van een kerkhof. In tegenstelling tot begravingen in kisten in de kapel lagen al deze individuen op een plank, dus er lijkt sprake te zijn van sociale stratificatie. Op ongeveer dezelfde diepte is een begraving binnen in de noordwestelijke hoek van de kapel gevonden. Alle zes begravingen konden in situ bewaard blijven, verder onderzoek was dus niet noodzakelijk.

Binnen de kapel zijn duidelijk sporen van ander gebruik gevonden en zichtbaar gemaakt, uit de periode nadat de kapel haar religieuze functie had verloren. Een houten tonnetje in het koorgedeelte

is gevuld met ijzerdraad en koolgruis en dateert in elk geval van na 1650. Vermoedelijk is dit tonnetje toe te schrijven aan het gebruik van de kapel als opslag van de stadstimmerwerf. Ook uit een tussenwandje blijkt dat de kapel later op een andere manier is ingedeeld en gebruikt. In het tussenwandje zijn natuurstenen ornamenten verwerkt die mogelijk afkomstig zijn van het dak van de kapel. De ornamenten waarin de balken verankerd waren, verloren daardoor hun functie en konden worden hergebruikt. Of de in de kapel aangetroffen ornamenten ook daadwerkelijk uit het kapeldak afkomstig zijn of van een ander gebouw van het klooster, moet nog worden onderzocht.

Wat is er nu nog terug te vinden in het straatbeeld van Gouda?

Op het terrein van het voormalige klooster is niets meer te zien. Er is wel een verwijzing naar het klooster in de vorm van de naam van het straatje dat over het voormalige kloosterterrein loopt. De naam van het straatje is Clarissenhof.

Zijn er nog voorwerpen van dit klooster aanwezig in Gouda?

Ja, in ieder geval de skeletten en de grafkisten van hout liggen in het gemeentedeput. Buiten het gebruikelijke vondstmateriaal zoals aardewerk, bot en kleipijpen, zijn er ook een paar bijzondere vondsten aangetroffen. Zo is net buiten de kapel een zeer grote lap leer opgegraven, die gevoerd lijkt te zijn. Een eerste analyse lijkt te wijzen op een soort tent. Ook is er een kuil gevonden met beenbewerkersafval: afgezaagde uiteinden van middenvoetsbeenderen.

Uit bronnen is bekend dat het dak in 1582 is gesloopt. Hierna zijn de balken hergebruikt voor het herstel van de Sint-Janskerk.